

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKÎ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

ÇOCUK GELİŞİMİ ve EĞİTİMİ

TOPLUM ve ÇOCUK

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	İİ
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1.TOPLUMDA ÇOCUĞA VERİLEN ÖNEM	3
1.1.Geleneksel Türk Toplumunda Çocuğa Verilen Önem	4
1.1.1.Toplumsal Değişimler.....	5
1.1.2.Çağdaş Türk Toplumunda Çocuğa Verilen Önem.....	5
UYGULAMA FAALİYETİ.....	11
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	16
2.TOPLUMDA ÇOCUĞUN RUH SAğLIğINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	16
2.1. Kültürel Faktörler(Örf, adet, gelenek, görenek, değer yargıları, töreler)	17
2.2.Toplumsal Sınıf Farklılıkları	19
2.2.1.Yoksul Aile	20
2.3.İletişim Araçları.....	24
2.3.1.Televizyon, Video, VCD, DVD	24
2.3.2.Çocuk Kitapları, Gazete, Dergiler.....	30
UYGULAMA FAALİYETİ.....	34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	36
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	38
3.TOPLUMUMUZDA ÖZEL SORUNLARI OLAN ÇOCUKLAR.....	38
1.3.Korunmaya Muhtaç Çocuklar	38
1.3.1.Kimsesiz çocuklar.....	39
1.3.2.Sokak Çocukları ve Çalıştırılan Çocuklar.....	41
1.3.3.İşçi Çocuklar	45
1.3.4.Göçmen İşçi Çocukları.....	48
UYGULAMA FAALİYETİ.....	52
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	54
MODÜL DEĞERLENDİRME	56
CEVAP ANAHTARLARI.....	58
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	60
KAYNAKÇA	61

AÇIKLAMALAR

KOD	310TDB005
ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Erken çocuklukta öğretmen yardımcısı özel eğitimde öğretmen yardımcısı
MODÜLÜN ADI	Toplum ve Çocuk
MODÜLÜN TANIMI	Toplumda çocuğa verilen önem, toplumda çocuğun ruh sağlığını etkileyen faktörler, toplumumuzda özel sorunları olan kimsesiz, çalıştırılan, göçmen işçi çocukları ile ilgili bilgilerin ve bu çocukların sorunlarını çözmeye yönelik bilgi ve becerilerin verildiği bir öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Toplum ve çocuk ilişkisini tanımak.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında, toplum ve çocuk ilişkisini tanıyabileceksiniz. Amaçlar <ul style="list-style-type: none">➤ Uygun ortam sağlandığında toplumda çocuğa verilen önem ile ilgili bilgileri kavrayabileceksiniz.➤ Uygun ortam sağlandığında toplumda çocuğun ruh sağlığını etkileyen faktörleri kavrayabileceksiniz➤ Uygun ortam sağlandığında toplumumuzda özel sorunları olan çocukları tanıyabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf, erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, rehberlik araştırma merkezleri, özel ve kamu kurum ve kuruluşları toplum merkezleri Donanım: Kaynak kitaplar, bilgisayar, projeksiyon, fotoğraflar, afiş, broşür, dergi, uyarıcı pano, tepegöz, asetat, CD, VCD, bilgisayar donanımları, VCD, DVD, televizyon projeksiyon.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	<ul style="list-style-type: none">➤ Modülde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgileri ölçerek kendinizi değerlendirebileceksiniz.➤ Öğretmen tarafından modül sonunda kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirmek amacıyla çeşitli ölçme araçları uygulanacaktır.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Yeni yüzyılda toplumsal ve sosyal düşüncenin kendini kuvvetle hissettirdiği alanlardan biri de çocuk gelişimi ve eğitimi alanıdır. Özellikle ülkemizde yeni bir ekonomik, siyasi ve kültürel oluşum olan Avrupa Birliğine uyum amacıyla toplumsal yaşamda ve toplumsal sistemde oldukça kapsamlı değişimler gerçekleşmektedir. Bu çerçevede, çocukların korunması, yetiştirilmesi, öğrenimleri, çocuk hakları, çocuk suçluluğunu önleyici tedbirler, çocukların bakımı ve korunmasının son yıllarda önem kazandığını görüyoruz.

Çocukların temel hakları ve ihtiyaçları önemle ele alınmakla birlikte çözüm bulunamayan birçok sorunun olduğu da bir gerçektir.

Bu modülde toplumda çocuğa verilen önemin yanı sıra, toplumda çocuğun ruh sağlığını etkileyen kültürel faktörler, toplumsal sınıf farklılıkları, yoksulluk, iletişim araçları ve toplumda özel sorunu olan kimsesiz, sokak çocukları ve göçmen işçi çocuklarıyla ilgili bilgileri öğrenebileceksiniz.

Bu modülden edineceğiniz bilgilerle, toplumda çocuğa verilen önem, çocuğun ruh sağlığını etkileyen faktörler ve toplumumuzda özel sorunu olan çocuklarla ilgili etkinlikler hazırlayacaksınız. Öğrendiğiniz bilgilerle ve yapacağınız etkinliklerle kendinizi geliştirecek, içinde bulunduğunuz toplumu bu çocuklarla ilgili bilinçlendirecek ve toplum hayatına önemli bir katkıda bulunacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

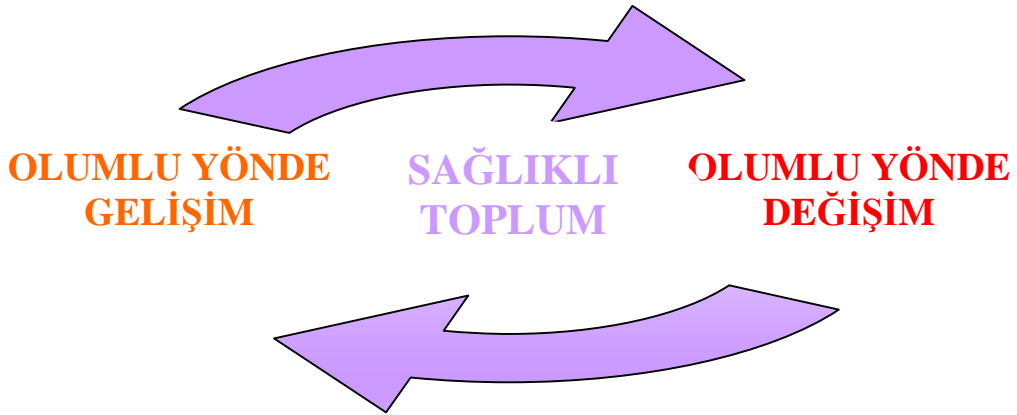
Öğrenme faaliyetinde kazanacağınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, toplumda çocuğa verilen önem ile ilgili bilgileri kavrayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Yakın çevrenizdeki toplum kuruluşlarını ziyaret ederek çocuklarla ilgili faaliyetleri konusunda bilgi alınız(Örn: Toplum merkezleri, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve bağlı kuruluşlar).
- Kaynak kişilerden, (Alan çalışanları, farklı kültürlerden gelen insanlar, eski kuşaktan bireyler) kitaplardan, internetten toplumumuzda çocuğa verilen önem ile ilgili bilgiler araştırınız.
- Araştırma sonuçlarınızdan elde ettiğiniz bilgilerden oluşan bir uyarıcı pano hazırlayınız (Yazı, fotoğraf, broşür vb.).

1.TOPLUMDA ÇOCUĞA VERİLEN ÖNEM

Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan, temel ihtiyaçlarını sağlamak için iş birliği yapan insanlar toplumu oluşturmaktadır. Birey toplumla insan olur, toplumla varlığını gerçekleştirir. Sağlıklı toplum olumlu yönde gelişme ve değişme halindedir.

1.1.Geleneksel Türk Toplumunda Çocuğa Verilen Önem

Resim1. 1:Geleneksel aile

- Geleneksel Türk toplumunda çocuksuz ev düşünülemez. Evlilik çocuk sahibi olmakla bir tutulur.
- Çocuk sahibi olmamak bir eksiklikdir ve sorumlusu kadındır. Bu eksikliğı gidermek için tüm yollara başvurulur (Koca karı ilaçları, türbe ziyaretleri vb.)
- Erkek çocuğa sahip olmak ayrıcalık ve zorunluluktur. Bunun da sorumlusu kadındır. Bunun içinde çeşitli önlemler alınır (Koca karı ilaçları,türbe ziyaretleri ,adıklar vb.).
- Gebelikte sağlıklı çocuğa sahip olmak için yukarıda sözü edilen geleneksel önlemler alınır.
- Çocuğun doğumuna önem verilir. Nazardan koruyucu tedbirler alınır.”Çocuk görme” ziyaretlerine gidilir. Hediyeler verilir.
- Çocuğun büyüme ve gelişimi ile ilgili sorunlar doktordan önce geleneksel yöntemlerle çözülmeye çalışılır(Örn: Konuşması gecikmişse muska yazdırılır).
- Çocuklar sevilir öpülür, ninniler söylenir, korunur abartılı sözler söylenir.(Kurban olduğum, yoluna öldüğüm vb.)Büyüklerin yanında anne babaların çocuklarını sevmesi ayıplanır.
- Sevginin yanı sıra özellikle daha büyük çocuklara kızgınlık anında nefret içeren sözcükler beddualar söylenebildiği gibi sıkça dövülür.
- Yaramaz çocuklar babayla, umacılarla cinlerle, çingenelerle vb. korkutulurlar.

- Kız çocuklar erken yaşta eve kapatılır,(10-12 yaş)İlk okula gönderilmez veya bitirmeden okuldan alınır.
- Küçük çocuklar ve özellikle erkek çocuklar üzerinde denetim zayıftır.
- Çocukları yalnız anne, babanın değil tüm köy yetişkinlerinin terbiye etme hakkı vardır.
- Geleneksel Türk toplumunda çocuklar korkutularak, sindirilerek ve dövülerek büyütülür. Merakları ve özgür davranışları engellenir. Uslu, söz dinler olmaları girişken olmalarından önde tutulur.

1.1.1.Toplumsal Değişimler

Son yüzyılda tüm dünyada teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim aynı hızla yaşamın tüm alanlarına yansımıştır. Bilimsel buluşlar uygulamaya geçmiş ve toplumun yaşam biçimi farklılaşmıştır. Sanayileşme ile birlikte insan gücüne ihtiyacın azalması sonucu köylerden kentlere yoğun göçler yaşanmıştır. Yapılan araştırmalara göre son elli yıl içinde ülke nüfusunun yarısı köylerden kente göç etmiştir.

Ulaşımında, iletişimde, tıpta, eğitimde ekonomide yaşanan gelişmeler ve buna bağlı değişimler sosyal ve kültürel değişimlere de neden olmuştur. Bu değişimler toplumsal yaşamı temelden etkilemiştir.

- Gelenek ve görenekler önemini kaybetmiştir.
- Dinsel kurumların insan yaşamını yönlendirme gücü zayıflamıştır.
- Kadın erkek ilişkileri uygarlaşmıştır.
- Kadının ailede ve toplumdaki konumu yükselmiş, değeri artmıştır,
- Birçok yeni meslek türemiştir.
- Gelir artmış ,tüketim artmıştır.

Kültürel yapının değişikliğini yansıtan bu değişimler çocuğa yaklaşımları da değiştirmiştir.

1.1.2.Çağdaş Türk Toplumunda Çocuğa Verilen Önem

Yeni yüzyıl çocuklar açısından parlak bir çağ olmuştur. Toplumsal değişimler aileler ve kurumlar tarafından çocuklara verilen önemi farklılaştırmıştır.

- Tıptaki yenilikler çocukların sağlıklı büyümelerini, hastalıklardan korunmalarını sağlamıştır.
 - Anneler hamile kalmadan önce hamilelik sırasında ve sonrasında sağlık kontrollerinden geçmektedir.

- Sağlık kuruluşları bebeklerin ücretsiz takiplerini yapmakta, bulaşıcı hastalıklara karşı aşı kampanyaları ile çocuklar korunmaktadır.

Resim 1.2: Düz enli sağlık kontrolleri

Resim 1.3: Ücretsiz aşı kampanyaları

- Çocukların beden sağlığı kadar ruh sağlıklarının da önemli olduğu görüşü önem kazanmıştır. Çocuk psikiyatri merkezleri kurulmuştur. Ruh sağlığı hizmetleri okullarda psikolojik danışman ve rehber öğretmenlerle yürütölmektedir.
- Çocukların eğitim alanında bir çok yenilikler yapılmıştır.
- İlköğretim yaygınlaştırılmış kız ve erkek çocuklar için zorunlu hale getirilmif ve sekiz yıla çıkarılmıştır.

Resim 1.4: Bilgisayarlı eğitim yaygınlaşmaktadır.

- Eğitim araçları zenginleştirilmiş, eğitim ortamları düzenlenmiştir. (Televizyon,bilgisayar,projeksiyon,tepegöz,video,VCD,DVD,internet,lab oratuar araç gereçleri vb.)

Resim1.5:Araştırmaya deneye dayalı eğitim yöntemleri geliştirilmiştir.

- Araştırmaya ve deneye dayalı yeni eğitim yöntemleri geliştirilmiştir.
 - Çocuk, eğitimin odak noktası olarak görülmektedir.
 - Erken çocukluk eğitiminin gerekliliğine aileler ve devlet inanmakta ve çeşitli projelerle bu eğitim desteklenmektedir.
 - Kadın ve aileden sorumlu devlet bakanlığı kurulmuştur.
 - Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve kuruma bağlı toplum merkezleri, çocuk ve aileler için çalışmalar yapılmaktadır.
 - Çeşitli sivil toplum örgütleri, vakıflar, devlet kurumları işbirliği ile çocuk ve aile ilgili faaliyetler düzenlemektedir(AÇEV-Anne Çocuk Eğitim Vakfı, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği –ÇYDD, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı - TEGV vb).
 - Uluslar arası kuruluşlarla işbirliği yapılarak eğitim desteklenmiştir Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu işbirliği ile ‘Haydi Kızlar Okula ‘Kampanyası başarı ile yürütülmektedir.

Resim 1.7:Unicef işbirliği ile yürütülen kampanya

- Özel eğitim gerektiren çocukların eğitimine yönelik resmi ve özel eğitim merkezleri kurulmuştur.

Resim1.8:Shçek yardıma muhtaç çocukların bakımını üstlenmiştir

- Sosyal Hizmet ve Çocuk Esirgeme Kurumu kimsesiz ve yardıma muhtaç çocukların bakım ve korunmasını üstlenmiştir

- Hukuk alanında da çocuklar için çalışmalar yapılmıştır.
 - Çocuğa ceza vermek yerine, onu suça iten nedenlerin araştırıldığı merkezler açılmıştır .
 - Çocuk mahkemeleri kurulmuştur.
 - Medeni kanunda ve ceza yasalarında aileyi özellikle çocuğu ve kadını koruyan hükümlere yer verilmektedir.
 - 18 yaşına kadar olan çocukların sosyal güvenlik kapsamına dâhil edilmeleri ile ilgili düzenlemeler yapılmaktadır.
 - Özel eğitim gerektiren çocukların eğitim giderlerinin karşılanması ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.
- Çocukların her alanda gelişimlerini destekleyen çalışmalar yapılmıştır.
 - Özellikle oyun alanı kısıtlı yerleşim merkezlerinde çocuk parkları yapılmıştır.
 - Çeşitli oyun ve spor merkezleri, kütüphaneler açılmıştır.

Resim 1.9: Kentlerde oyun parkları

- Ailelerde yapısal değişiklikler gerçekleşmiştir
 - Geleneksel kalabalık ailenin yerini, anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile almıştır. Çocuğun eğitiminden ve yetiştirilmesinden birinci derecede sorumlu olan anne baba olmuştur.

Resim 10: Çekirdek aile

- Kadınlar çalışma hayatına girmiştir.
- Çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesi için tıbbın olanaklarından yararlanma yoluna gidilmiştir.
- Erken çocukluk yıllarının önemine inanan aileler, çocuklarının tüm gelişimlerini okula gitmeden destekleme yoluna gitmektedir.
- Çocuklar ilgi ve yeteneklerine göre çeşitli sosyal ve sportif faaliyetlere yönlendirilmektedir.
- Çocuğa evde önemli bir birey olduğunu hissettirilmekte, kararlarda fikri önemsenmektedir.

Tüm bunlar çağdaş toplumda çocuğa verilen önemi ifade etmektedir. Günümüzde toplumsal değişimin sonucu getirilen olanaklardan birçok çocuğun yararlanamadığı da bir gerçektir. Hedef, Ülkemizin tüm çocuklarına bu imkânların sağlanmasıdır.

Hızlı değişim süreci birçok olumlu sonuçlar doğurmasının yanı sıra toplumu tehdit eden birçok ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarında ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ailenin bölünmesi, boşanmaların artması, suç oranlarının artması, kimlik bunalımı, psikolojik rahatsızlıklar, bireysel ve toplumsal şiddetin artması gibi... Bir sonraki öğrenme faaliyetinde toplumda çocuğun ruh sağlığını etkileyen faktörler başlığı altında bunların bir kısmına değinilecektir.

Etkinlik 1: Yakın çevremizde toplumun çocuklara verdiği önemi yansıtan araştırmalar, gezi gözlem yapma ve sunu hazırlama.

Bulduğunuz bölgedeki SHÇEK ziyaret ediniz

Kurumun amaçlarını öğreniniz ve notlar alınız.

Bölgenizde SHÇEK'ye bağlı toplum merkezi varsa ziyaret ediniz.

Çocuklarla ilgili faaliyetlerini öğreniniz ve notlar alınız.

Bölgenizde SHÇEK'na bağlı çocuk yuvalarını ziyaret ediniz.

Çocuklarla ilgili belediye hizmetlerini öğreniniz.

Bölgenizdeki halk eğitim merkezlerini ziyaret ederek çocuklarla ilgili faaliyetlerini öğreniniz ve notlar alınız.

Bölgenizdeki sivil toplum kuruluşları, vakıfları ziyaret ediniz (AÇEV, Eğitim gönüllüleri vakfı vb).

Tüm ziyaretlerinizde mümkünse broşür, afiş, CD, fotoğraf vb. görsel araçlar toplayınız.

Tüm bilgileri birleştirerek imkanlarınız dâhilinde bir sunu hazırlayınız.

Elde ettiğiniz materyallerden bir uyarıcı pano hazırlayınız.

Sonuçlarınızı sınıfta tartışınız. Karşılaştığınız güçlükleri ve kolaylıkları söyleyiniz.

İmkanınız varsa bilgisayar sunumu hazırlayınız veya asetatlar hazırlayarak tepegözle sununuz.

Çocuk gelişimi alanında çalışırken bu araştırmanın size nasıl bir katkı sağlayacağını düşününüz ve sınıfta söyleyiniz

BİR ÖYKÜ:

Genç bir insanken ,dünyayı değiştirmek istemiştim.

Ne var ki dünyayı değiştirmenin çok zor olduğunu gördüm,bu yüzden ulusumu değiştirmeye çalıştım.Ulusumu değiştirmeyeceğimi anladığımda ,yaşadığım kente diktim gözlerimi.Ne var ki ,yaşlı bir adam olarak kentimi değiştiremedim,o zaman ailemi değiştirmeye karar verdim ...

Şimdi ,yaşlı bir adam olarak ,tek değiştirebileceğim şeyin kendim olduğunun farkına vardım ve birden anladım ki eğer uzun süre önce kendimi değiştirseydim,ailemi etkileyebilirdim.Ben ve ailem kenti etkilerdik.....Kentin etkisi ulusu değiştirdi ve ben dünyayı değiştirebilirdim gerçekten de.....

Bir Bilge İnsan

UYGULAMA FAALİYETİ

Geleneksel Türk toplumunda ve çağdaş Türk toplumunda çocuğa verilen önemi araştırınız. Her iki yaklaşımı karşılaştırınız. Sınıfınızda şartlarınız uygunsa bilgisayar sunumu ile veya tepegöz ile sununuz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ 1.Geleneksel yapıdaki ailelerin ve çağdaş ailelerin çocuklarına verdiği önem ile ilgili bilgi konularını araştırınız.	➤ Kaynak kitaplardan, internetten yararlanabilirsiniz.
➤ 2.Çağdaş ailelerin çocuklarına verdiği önemi araştırınız. Ailenizde veya yakın çevrenizde (Örn: komşularınız) eski kuşaktan ve yeni kuşaktan bireylerle görüşmeler yapınız.	➤ Görüşme sırasında güler yüzlü olunuz.
➤ 3.Çocuğun eğitimi konusunda neler yaptıklarını öğreniniz.	➤ Sorularınızı önceden belirleyiniz. Titiz ve dikkatli olunuz.
➤ 4.Çocuğun sağlığı ile ilgili aldıkları önlemler nelerdir? Öğreniniz.	➤ Görüşme sırasında dikkatlice notlar alınız.
➤ 5.Çocuklarını sosyal etkinliklere yönlendiriyorlar mı? Bilgi edininiz.	➤ Görüşme sırasında aldığınız notlarınızı düzenleyiniz.
➤ 6.Her iki yaklaşımı karşılaştırınız	➤ Farklılıkları titizlikle değerlendiriniz.
➤ 7.Farklılıkları gösteren bir tablo hazırlayınız.	➤ Tablonuzu yaratıcılığınızı kullanarak ilgi çekici hale getiriniz.
➤ 8.Sonuçları imkânlarınız ölçüsünde tepegözden, bilgisayardan yararlanarak, tahtaya veya karton levhalara yazarak sınıfta sununuz.	➤ Yaratıcılığınızı kullanınız. Resim, fotoğraf, renkli kalemler kullanarak bilgilerinizi destekleyiniz.
➤ 9.Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız	➤ Farklı fikirleri hoşgörü ile ve dikkatli dinleyiniz.

KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	EVET	HAYIR
1. Geleneksel yapıdaki ailelerin ve çağdaş ailelerin çocuklarına verdiği önem ile ilgili bilgi konularını araştırdınız mı?		
2. Ailenizde veya yakın çevrenizde (Örn:komşularınız) eski kuşaktan ve yeni kuşaktan bireylerle görüşmeler yaptınız mı?		
3. Çocuğun eğitimi konusunda neler yaptıklarını öğrendiniz mi?		
4. Çocuğun sağlığı ile ilgili aldıkları önlemler nelerdir? Öğrendiniz mi?		
5. Çocuklarını sosyal etkinliklere yönlendiriyorlar mı? Bilgi edindiniz mi?		
6. Her iki yaklaşımı karşılaştırdınız mı?		
7. Farklılıkları gösteren bir tablo hazırladınız mı?.		
8. Sonuçları imkanlarınız ölçüsünde tepegözden, bilgisayardan yararlanarak,tahtaya veya karton levhalara yazarak sınıfta sundunuz mu?		
9. Edindiğiniz farklı bilgileri arkadaşlarınızla paylaştınız mı?		
TOPLAM		

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda “hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız, öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın hepsi “evet” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınızı cevap anahtarınızdan kontrol ediniz.

- Aşağıdakilerden hangisi geleneksel toplumsal bir yaklaşımdır?
A) Anneler sağlık kontrolleri için sağlık kuruluşlarına giderler.
B) Çocuk sahibi olamama bir eksiklik ve sorumlusu kadındır.
C) Kız ve erkek çocuklar ayırımı yapılmadan okutulmalıdır.
D) Psikolojik sorunu olan çocuklar çocuk ruh sağlığı merkezine götürülürler.
- Aşağıdakilerden hangisi toplumsal değişim sürecinde hukuk alanındaki çalışmalardan **değildir**?
A) Çocuk mahkemeleri kurulmuştur.
B) Özel eğitim gerektiren çocukların eğitim giderlerinin karşılanması ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.
C) Oyun alanı kısıtlı kent merkezlerinde oyun alanları açılmıştır.
D) 18 Yaşına kadar olan çocukların sosyal güvenlik kapsamına dahil edilmeleri ile ilgili çalışmaların yapılması.
- Aşağıdakilerden hangisi eğitim ile ilgili değişikliklerden **değildir**?
A) Erken çocukluk eğitim merkezlerinin açılması
B) Zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması
C) Araştırmaya ve deneye dayalı eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi
D) Kalabalık ailenin yerini çekirdek ailenin alması
- Son yıllarda hangi alanlarda gelişmeler ve değişimler yaşanmıştır?
A) Tıpta
B) Teknolojide
C) Ulaşımda
D) Hepsi
- Çağdaş toplumda sorunları çözmek için türbeler yerine sağlık kuruluşlarına gidilmesi aşağıdakilerden hangisinin bir sonucudur?
A) Dinsel kurumların insan yaşamını yönlendirme gücünün zayıflaması
B) Kadın erkek ilişkileri uygarlaşması
C) Kadının ailede değerinin artması
D) Birçok yeni meslek türemesi
- Ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklarımızın bakımı ve korunması hangi kurum tarafından yürütülmektedir?
A) MEB (Milli Eğitim Bakanlığı)
B) SHÇEK (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu)

- C) HEM (Halk Eğitim merkezleri)
D) Hepsi.
7. Aşağıdakilerden hangisi çağdaş toplumda çocuğa verilen önemi ifade eder?
A) Çocuğa evde önemli bir birey olarak görmek, fikrine önem vermek
B) Erken çocukluk yıllarının önemine inanmak
C) Çocukların ilgi ve yeteneklerine göre çeşitli sosyal ve sportif faaliyetlere yönlendirmek
D) Hepsi
8. Son yıllarda yaşanan hızlı değişimin sonuçları için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
A) Toplumsal değişimler sonucu kültürel sorunlar yaşanmaktadır.
B) Hızlı değişim bireysel ve toplumsal şiddetin artmasına neden olmuştur.
C) Hızlı değişim sürecinin tüm sonuçları olumlu olmuştur.
D) Toplumsal değişimler sonucu suç oranlarında artma görülmektedir.
9. Aşağıdakilerden hangisi “Toplum” kavramı ile ilişkilidir?
A) Aynı toprak parçası üzerinde birlikte yaşamak
B) Temel ihtiyaçlarını karşılamak için işbirliği yapmak
C) Olumlu yönde gelişme ve değişme halinde olmak
D) Hepsi
10. Okullarda çocukların ruh sağlığını destekleyici çalışmalar hangi birim tarafından yürütülmektedir?
A) Çocuk ruh sağlığı merkezi
B) Rehberlik servisi
C) Çocuk psikiyatri merkezi
D) Öğrenci kulüpleri

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı, cevap anahtarından kontrol ediniz. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevaplar verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek ilgili bölümü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

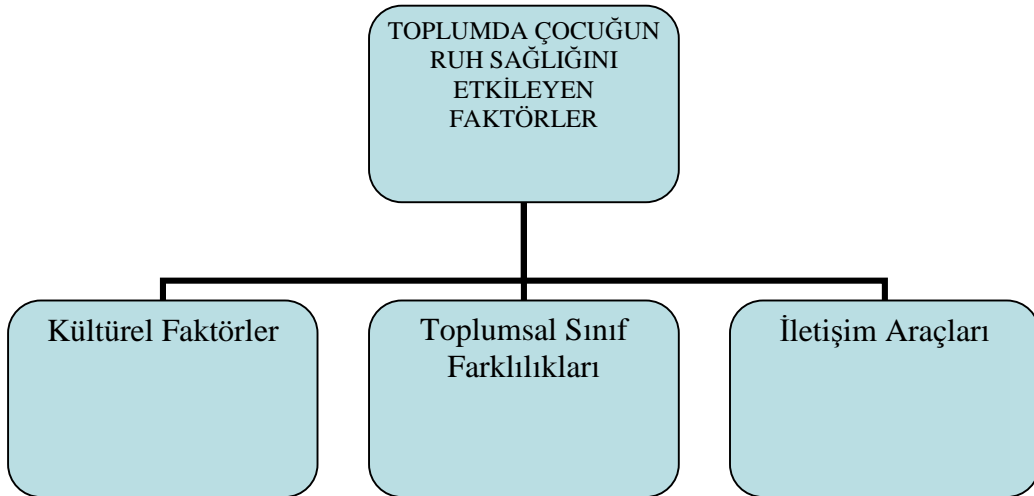
AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazanacağınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında toplumda çocuğun ruh sağlığını etkileyen faktörleri kavrayabileceksiniz ve etkinlikler hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Yakın çevrenizde farklı kültürlerden yetişkinlerle görüşmeler yapınız. Çocuk yetiştirmede uyguladıkları yaklaşımları araştırınız (Kendi çocukluğunuzda etkisi altında kaldığınız ve psikolojinizi etkileyen tutum ve davranışları değerlendiriniz.).
- Toplumda çocuğun ruh sağlığını etkileyen faktörleri kaynak kitaplar,kaynak kişiler,gazete dergi,internet yoluyla araştırınız.
- Araştırma sonucunda elde ettiğiniz verileri bir rapor hazırlayarak sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

2.TOPLUMDA ÇOCUĞUN RUH SAĞLIĞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

2.1. Kültürel Faktörler(Örf, adet, gelenek, görenek, değer yargıları, töreler)

Kültür bir millete şahsiyetini kazandıran, diğer milletlerle arasındaki benzer, ortak ve farklı yönleri belirlemeye yarayan, tarihin seyri içerisinde oluşmuş o millete özel maddi ve manevi değerlerin ahenkli bir bütünüdür. Kültür bir milletin kimliğidir.

Kültürel faktörlerle ilgili kavramları aşağıdaki gibi açıklayabiliriz:

Gelenek: Eski çağlardan beri yerleşmiş olup, kuşaktan kuşağa geçerek gelir. Topluluğun üyeleri arasında ortak ve özel bir ruh ve sağlam bir bağ meydana getiren her türlü alışkanlıklardır.

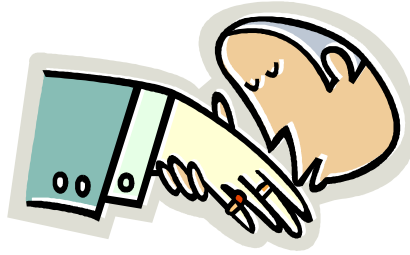

Şekil.1: Gelin damat için uğur sayılan bir gelenek

Resim.2.1: Kına yakma

Görenek: Bir şeyi görüle geldiği gibi yapma alışkanlığıdır.

Şekil 1.2:El öpme adetimiz

Adetler: Toplumdaki insan ilişkilerini düzenleyen usuller eskiden beri uyulan kurallardır. Adetler toplum düzenini koruyarak bireyleri sağlıklı toplum olmaya yönlendirmeyi amaçlar.

Örfler: Toplumun üyeleri üzerinde etkisi olan o toplumun yaşayan karakterini oluşturan sosyal kontrollerdir. Örf ve adetler birbirinden ayrılamaz.

Değer yargıları: Toplumdaki insanların hangi davranışlarının kabul gördüğüdür.

Toplumun değişik kesimlerinde farklı gelenek ve görenekler, örf ve adetlere rastlamak mümkündür. Örneğin bazı toplumlarda anne, babaların çocuklarını büyüklerinin yanında sevmeleri ayıp karşılanır. Oysa her çocuğun anne babası tarafından sevmeye ihtiyacı vardır. Çocuk eğitiminde anne babadan önce büyükler söz sahibi olur. Bu durum çocuk üzerinde anne baba otoritesini zayıflatabilir.

Özellikle geleneksel ailelerde cinsiyet ayrımları dikkat çekicidir. Erkek çocuğa sahip olma isteği, kız çocuklarının önemsenmeyişi, her iki cinsinde ruh sağlığını etkileyen olumsuz yaklaşımlardır. Ezilen kız çocuklarının özgüvenleri oluşamaz. Hep ön plana çıkarılan ve ayrıcalık tanınan erkek çocuklarının da ruh sağlıkları olumsuz etkilenir, ezen ,fiziksel gücünü ön plana çıkaran bireyler olarak büyürler. Yada ailenin verdiği büyük sorumluluğun altında ezilebilirler (Ailenin ağası,paşası,soyu sürdürecekt ,erkek evlatları olacak ,anne babasına bakacak vb.).

Toplumda töreler toplum düzenini korumak amacıyla vardır; ancak çoğu zaman bireylerin ruh sağlıklarını derinden etkileyen düzensizliklere de neden olmaktadır (Özellikle günümüzde de gündeme gelen töre cinayetlerinden çok küçük yaşlardaki çocuklar dahil olmak üzere tüm aile bireyleri etkilenmektedir.).

Çocuk yetiştirirken Türk Milleti olarak kültürümüzü nesillere taşımak, onları gelenek ve göreneklere bağlı olarak yetiştirmek geleneksel ailelerde olduğu gibi çağdaş aileler de de istenen bir durumdur. Çocuklarımızı onları mutlu bireyler olarak yetişmelerini sağlayacak değerlere bağlı yetiştirmek gerekir. Onların yaşlarına, cinsel kimliklerine, gelişimlerine uygun sorumluluklarla yetiştirmek asıl hedef olmalıdır.

Sonuç olarak bir toplumun kimliğini oluşturan kültürel değerlerimizi korumak elbette gerekir. Ancak bireylerin ruh sağlığının yerinde olmasının sağlıklı toplum olmanın ilk koşulu olduğu unutulmamalıdır.

Etkinlik 2:Türk toplumunda yaşanan kültürel değerlerin araştırılması ve sınıfta canlandırılması.

Toplumumuzda uygulanmakta olan geleneklerimizi, göreneklerimizi, örf ve adetlerimizi ve değer yargılarımızı çeşitli kaynaklardan araştırınız. Konu ile ilgili sınıfta drama çalışması yapınız (Örn: Evlilik, kız isteme, kına gecesi, çocuk yetiştirme vb.).

Kültürel değerlerin yaşamımız üzerindeki etkilerini tartışınız.

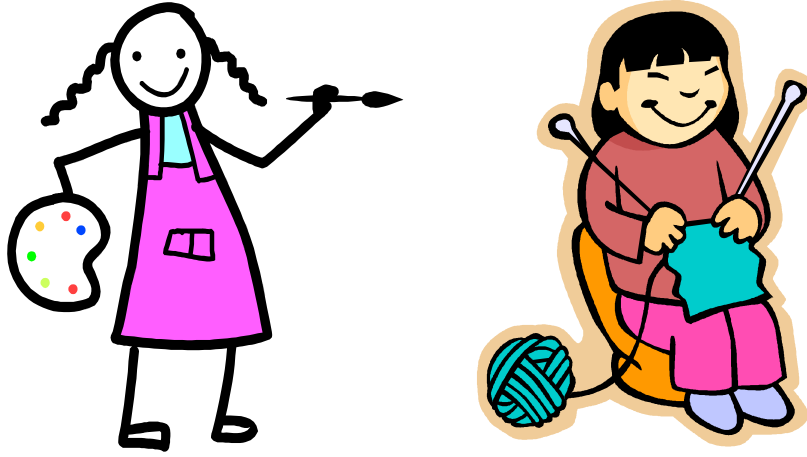
2.2.Toplumsal Sınıf Farklılıkları

Toplumsal sınıf tanımında en önemli belirleyicilerden biri gelir düzeyidir. Diğer önemli belirleyici meslektir. Toplumdan topluma değişen başka belirleyiciler de vardır (Örn: ırk).

Toplumsal sınıf farklılıkları aile ilişkilerine ve çocuk eğitimine de yansımaktadır. Belli bir toplumsal sınıfta doğmak çocuğun hayatını şu yönlerde etkiler:

- Çocuğun ruh ve beden sağlığını etkiler;
 - Toplumda itibar gören bir meslek sahibi anne babanın çocukları kendinden emin, güvenli ve rahat olurlar.
 - Sağlıkları ile ilgili problemlere bilimsel çözüm yolları aranır .Koruyucu ve tedavi edici tüm imkanları çocukları için kullanabilirler.
 - Çocukların yeterli ve dengeli beslenmesi ailelerin sosyal sınıfları ve maddi güçleri ile ilgilidir.
 - İtibar edilmeyen meslek sahibi ailelerin çocukları çekingen,içe kapanık,olabilir.
 - Bu arada çok zengin ve üst sosyal tabakadaki bazı ailelerin çocuklarına sadece maddi imkân sağlayıp onlara karşı ilgisiz ve sorumsuz davrandıkları da sıkça görülen bir durumdur. Sevgi ve ilgiden yoksun zengin aile çocuklarının yanlış yollara saptıkları ve bunalımlara girebildikleri bilinmektedir (Uyuşturucu madde, içki alışkanlıkları, yanlış arkadaş seçimleri cinsel sapmalar vb.).
- Çocuğun alacağı eğitimi etkiler;
 - Üst sosyoekonomik düzeydeki aileler çocuklarının eğitimine önem verir,kimi özel okullarda kimi devlet okullarında özel ders destekleriyle eğitilirler.
 - Çocuklarına zengin uyarıcılardan oluşan bir ortam hazırlarlar (Çeşitli kitaplar dergiler, eğitim setleri, eğitici oyuncaklar, bilgisayar vb).

- Yoksul aile çocuklarının bu tür imkânları yoktur. İçlerinden bazıları zeka seviyeleri yardımıyla ve kendi çabalarıyla başarılı olabilirler.
 - Ekonomik ve sosyal statünün her zaman çocuk üzerinde olumlu sonuç doğuracağı anlamı da çıkarılmamalıdır. Tüm imkânlarla sahip ancak başarısız olan çocukların yanı sıra imkanlarının yetersizliğine rağmen başarılı olabilen çocukların da var olduğu unutulmamalıdır.
- Çevrenin olanaklarından yararlanma derecesini ve özel zevklerini etkiler;
- Maddi sıkıntısı olmayan aileler çocuklarını sanat faaliyetlerine yönlendirebilir(Bale, müzik, enstrüman,resimvb.).

Şekil.2.4: Ailenin sosyoekonomik düzeyi çocuğun özel zevklerini etkiler

- Sportif etkinliklerle ilgili kurslara katılabilirler,
 - Yabancı dil kurslarına gidebilme imkanları vardır.
- Toplumda nereye kadar gelebileceğini etkiler.
- Çocuğun alışkanlıklarını, değer yargılarını, amaçlarını biçimlendirir.
- Çocuğun gelecekteki yaşamına ait kararları etkiler (Eş seçimi, oturacağı semt vb.).

2.2.1.Yoksul Aile

Yoksul aileler

- Toplumsal sınıf sıralamasında en alt sırada yer alırlar.
- Gelir dağılımından, eğitimden sağlıktan ve genellikle olanaklardan en az pay alan ailelerdir.
- İş güvenceleri yoktur, geleceğe dönük plan yapamazlar.

- Buldukları çevre de diğer yoksullardan oluşur.
- Sağlık koşulları kötüdür. Beslenme yetersiz ve dengesizdir, tek yönlüdür.
- Evleri küçüktür, bir-iki odada tüm aile birlikte yatar.
- Aile fertleri öfkeli huzursuz, bezgin ve tükenmiştir.
- Eğitim düzeyleri düşüktür.

Resim 2.2:Yoksulluk ve çocuk

Yoksul ailede çocuk;

- Çocuklara ilgi yetersizdir.
- Çocuğun davranışının sonuçlarına bakılır, nedeni üzerinde durulmaz.
- Çocuğun savunması alınmaz.
- Çocuklara erken yaşlarda sorumluluk ve bağımsızlık verilir.
- Tutumlar çocuğun gelişimini engelleyicidir.
- Çocuklar denetimsizdir.
- Evin geçimine bir şekilde katkıları beklenir, katkı sağlayan çocuk kıymetlidir(Sigara satar, mendil satar, hurdacılık yapar, hamallık yapar,vb.)
- Çoğunlukla sokakta olduğu için sokağın tüm olumsuz etkilerine açıktır(Kavga, yaralama, kabadayılık, küfür,çalma vb.).
- Çocuk, maddi ve manevi yoksunluğun bilincine vardığında ,bu duruma tepki gösterir ve suça itilmeleri daha kolay olur.

Etkinlik: Toplumsal sınıf farklılıkları ile ilgili drama çalışması.

Bir drama grubu oluşturunuz. Farklı sosyal sınıflara ait bireyler olduğunuzu düşününüz. Kendinizle ilgili oluşturduğunuz öykünüzü sınıfa sununuz.

“Üst sosyal sınıfa ait bir ailenin çocuğuyum.”Konulu öykünüzü oluşturunuz (Baba mesleği, anne mesleği, varsa kardeşleriniz,yaşadığımız semt,oturduğunuz ev ve ailenizin size sağladığı imkanlar vb).

“Alt sosyal sınıfa ait yoksul bir ailenin çocuğuyum ”Konulu öykünüzü oluşturunuz.

“Orta sosyal sınıfa ait bir ailenin çocuğuyum”Konulu öykünüzü oluşturunuz.

Yoksulluk içindeki çocukların bir tanımı:

Dünya çocuklarının durumu 2005, yoksullukla mücadele stratejilerini güçlendirmede bir adım olarak, yoksulluk içindeki çocukların şöyle tanımlanmasını önermektedir:

Yoksulluk içinde yaşayan çocuklar; yaşama, büyüme ve gelişmeleri açısından gerekli maddi, manevi ve duygusal kaynaklardan yoksun biçimde yaşamakta, böylece haklarından yararlanamamakta, potansiyellerini tam olarak geliştirememekte ve topluma tam ve eşit üyeler olarak katılamamaktadır.

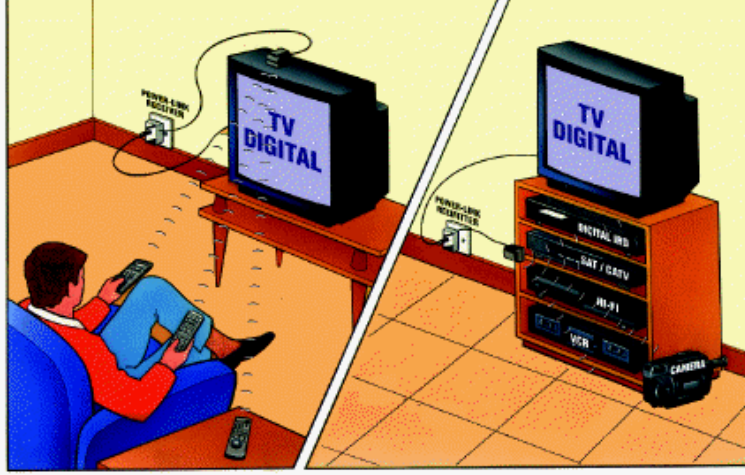
Etkinlik 3: Ben çocuğum haklarım la varım!

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi'ni edininiz.
Bildiri yi dikkatlice inceleyiniz.
Sınıf panonuza ilgili fotoğraf ve resimlerle destekleyerek asınız.

Şekil2.6:Çocuk hakları

2.3.İletişim Araçları

Şekil2.8 En hızlı ilerlemelerin gerçekleştiği alanlardan biri

Kitle iletişiminin akıl almaz boyutlara ulaştığı ve olağanüstü teknolojilerin kullanıldığı, medya dünyasında kitle iletişim araçlarına karşı en zayıf ve korumasız kalanlar çocuklar olmaktadır. Çocukların savunmasızlığı ve masumiyeti medya tarafından ticari malzeme yapılabilmektedir

Kitle iletişim araçlarının çocuklara olumlu katkı sağladığı da bir gerçektir. Aileler çocuklarını gelişme çağında ve ergenlik döneminde kitle iletişim araçlarının zararlı etkilerinden korumasını bilmelidir. Ayrıca erken çocukluk döneminde çocuklarla çalışan eğitimciler de bu konuda ailelere rehber olmalı çocukları bu konuda bilinçlendirmelidir.

2.3.1. Televizyon, Video, VCD, DVD

Televizyonun, görsel ve işitsel etkinliği nedeniyle çok sayıda kişiye ulaşan, en güçlü iletişim aracıdır. Bugün evinde televizyon olmayan aile olmadığı gibi bazı evlerde birden fazla televizyon olduğu bilinmektedir. Son yıllarda videodan daha yaygın olarak VCD ve DVD ler kullanılmaktadır.

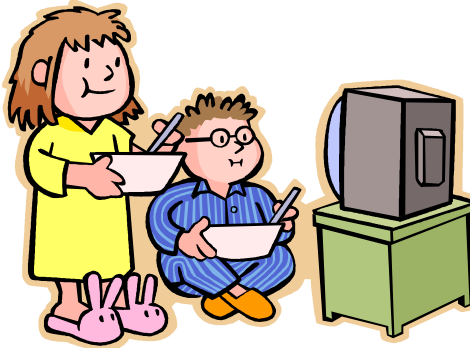
Yetişkinler, günlerinin en az 2-3 saatini televizyon karşısında geçiriyor. Bu oran gençler ve çocuklarda daha da artıyor.

Şekil 2.9: VCD, DVD Oyunlarına çok zaman ayrılmamalı

Yararları:

- Televizyonun en önemli işlevlerinden biri eğlendirici olmasıdır.
- Eğitim programlarını içeren ve özel olarak hazırlanmış VCD ve DVD, ler mevcuttur.

Şekil 10: İletişim araçlarının eğitici yanı da vardır

- Eğitici ve öğretici işlevi vardır. Göze ve kulağa hitap etmesi çocuk ve gençler üzerinde eğitim açısından etkinliğini arttırmaktadır.
- Çocuk ve gençler programlardaki olumlu davranış modellerinden olumlu etkilenmektedir.
- Televizyon günümüzde uzaktan eğitim aracı olarak kullanılarak birçok gencin orta ve yüksek öğrenim düzeyinde diplomaya götüren programlardan yararlanmaları sağlanmıştır.

- Buldukları bölge dışına çıkma imkanı bulamayan çocuk ve yetişkinlerin ülke dünya hakkında bilgi ve kültürlerini arttırmaktadır.

Televizyonun doğru kullanıldığı takdirde daha bir çok yararları vardır. Bilinçsiz ve yanlış kullanıldığında da zararlı etkileri oldukça fazladır.

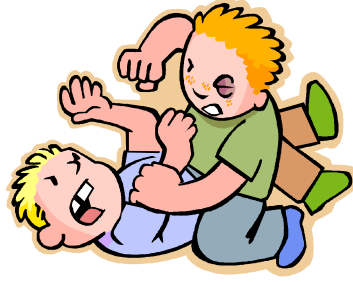
Zararları:

- Günümüzde en çok tartışılan konu televizyon ve şiddet ilişkisidir. İlköğretim öğrencilerinin büyük çoğunluğunun en çok şiddet içerikli yerli/yabancı dizileri, en az çocuk programlarını izledikleri belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar, şiddet içerikli programları izleyen çocukların daha yüksek oranda fiziksel şiddete başvurduklarını ve fiziksel şiddeti bir çözüm yolu olarak benimsediklerini göstermiştir. Çocuklar anlaşmazlıklarını birbirlerini tehdit ederek, gruptan dışlayarak, çeteler oluşturarak, alay ederek, dayak atarak çözmeye çalıştıkları görülmektedir. Zaman içinde öğretmenleri ve arkadaşlarıyla problem yaşayan bu çocuklar, oyunun kurallarını değiştirdiği ve kaba davrandığı için grup içinde istenmeyen çocuk olmaktadır.

Resim 2.3: Çocuk yayınlardan şiddeti öğrenebilir

- Televizyon programlarından, VCD filmlerinden etkilenen çocukların birbirlerine karşı tahammülsüz, saygısız, hoşgörüsüz, aşırı rekabetçi, acımasız oldukları görülmektedir.

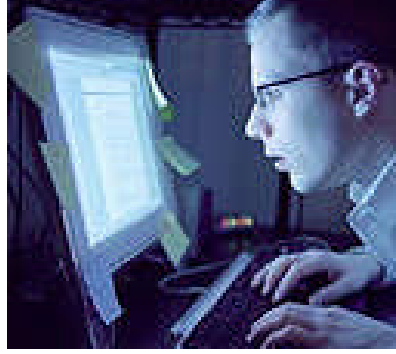
Şekil2. 11: Çocuk şiddeti görerek öğrenir

- Çocuklar TV kahramanları ile özdeşim kurup onları kendilerine model alır ve onlar gibi davranırlar (Süpermen'im diye uçmaya kalkar, kavgacı mafya lideri olur çeteler kurar vb.).

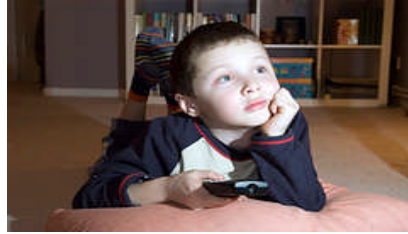

Resim2: Reklâmlardan etkilenen çocuk bilinçsiz tüketici olabilir

- TV yayıncılarının en büyük gelir kaynağı olan reklâmlardan da çocukların etkilendikleri görülmektedir. Bebeklikten itibaren çocuklar reklâmları adeta göz kırpmadan izlemektedir. Reklâmından etkilendikleri gerekli gereksiz ürünlerin alınması konusunda tutturarak çocuklar bilinçsiz tüketici olarak yetişmektedir.
- Reklâmı yapılan ürünlerden özellikle yiyecekler yetersiz ve dengesiz beslenmeye yol açmaktadır.
- TV karşısında saatlerce hareketsiz duran ve abur cubur atıştıran çocuklarda şişmanlık, uyuşukluk görülmektedir.

Resim 25: Uzun süre tv, internet başında olmak çocuk için zararlıdır

Resim2.6-7: Eklem iltihabına neden olabilecek pozisyon

- Yapılan araştırmalar sonucu; çocukların televizyon karşısında yüzükoyun yere yatıp, dirseklerini yere dayayarak, başlarını iki ellerinin arasına alarak saatlerce kıpırdamadan izlemeleri sonucu, "televizyon arteriti" ya da "eklem iltihabı" diye adlandırılan hastalıklara yakalanma riskleri olduğu söylenmektedir.
- Özellikle çalışan anne çocukları ergenlik çağında evde yalnız kalmaktadır. Ucuz yollarla ve kolaylıkla elde ettikleri çeşitli erotik konular veya anormal korku ve dehşet işleyen VCD filmlerinden olumsuz etkilendikleri cinsel sapmaların yaşandığı ruh sağlıklarının etkilendiği bilinmektedir. Bu konudaki haberler TV ve gazetelerde her gün görülmektedir.

Resim28: Büyüklerin denetimi olmayınca çocuklar zararlı yayınları izleyebilir

TV, VCD ve benzeri iletişim araçlarının çocuğun üzerindeki zararlı etkilerinden korumak için alınabilecek önlemler:

- Anne babalar çocukların yetişkinlere yönelik programları izlemelerini önlemelidir.
- Kendileri iletişim araçlarını bilinçli kullanarak onlara olumlu model olmalıdır.
- İletişim araçları çocukları oyalamak için ayakaltında dolaşmalarını engellemek için veya bir çocuk bakıcısı gibi kullanılmalıdır.
- Reklam programlarının sürekli izlenmesi engellenmeli, her ürünün yararlı ve gerekli olmadığı anlatılmalıdır.
- Çocuklar için yararlı programlar seçilerek belli saatlerde ve sınırlı olarak izlemeleri sağlanmalıdır.
- VCD, Video vb. ürünlerin üretilmesinde ve ithal edilmesinde devlet üzerine düşen görevi yerine getirmelidir.
- Çocuğun bilinçli ve eleştirebilen bir kişi olmasına yardım etmek için ebeveyn televizyonu birlikte izlemelidir. Tv deki olumlu görüntüler ve mesajlar çocuğun fark etmesi için öne çıkarılmalıdır.
- Çocuğu özellikle televizyondaki programlar konusunda uyararak gerçekçi olmayan yönleriyle ilgili bilgilendirmek önemlidir.
- Eğitimciler kitle iletişim araçlarının doğru kullanımı konusunda çocukları ve aileleri bilinçlendirmelidir.

2.3.2.Çocuk Kitapları, Gazete, Dergiler

Şekil2.12:Çocuk ve kitap

Kitaplar, gazete ve dergiler bize bilmediklerimizi öğretir. Görmediğimiz yerleri tanıtır. Bu yayınlar okunduğu zaman göze, dinlendiği zaman kulağa seslenir. Kitaplar doğruyu, güzeli, iyiyi, yararlıyı bulmamıza yardım eder.

Kitaplar çocuğun gelişiminde çok önemlidir. Çünkü kitap okumak;

Çocuğun hayal gücünü geliştirir

Çocuğun gelişmekte olan iç ve dış dünyasına katkıda bulunur

Kelime haznesini geliştirdiği için çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesine olanak sağlar

Çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal ve dil gelişimine katkıda bulunur.

Şekil2.13: Kitap evin dışında ki dünyayı bize tanıtır

Son yıllarda çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyici nitelikte yayınların sayısı artmaktadır. Önemli olan hangi yayınların çocuk için yararlı olduğunun bilinmesidir. Bu konuda en önemli görev, aileye düşmektedir. Okuma sevgisi, okuma alışkanlığı, okuma zevki ve kültürü, okuldan önce ailede kazandırılmalıdır. Bugün milletçe okuma alışkanlığımızın istenilen düzeyde olmamasının en önemli nedenlerinden biri de aile içinde bu kültürün çocuklarımıza aşılanmamış olmasındandır. Zararlı, boş yayınları okuyan çocukların giderek artması gene ailenin okuma kültürü ile ilgilidir.

Şekil2. 14: Aileler çocuk kitaplarını denetlemelidir

Çocukların doğru yayınları seçmeleri için şu tedbirler alınabilir:

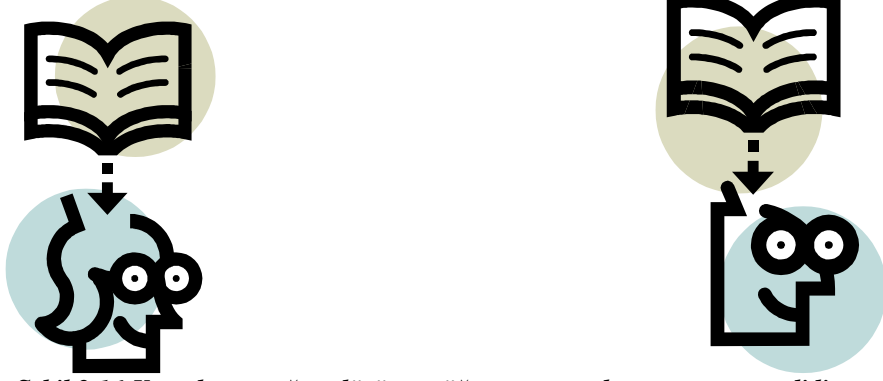
- Anne babalar çocuk yayınlarını önce kendileri inceleyip, yararlı yayınlara çocuklarını yönlendirebilirler.
- Her eline geçeni okumaması gerektiği konusunda çocuk bilinçlendirilmelidir.
- Toplum, ailelere, öğretmenlere yayınları tanıtmalı onlara rehber olmalıdır (Kitap sergileri fuarlar, broşürler vb.).

Şekil 2.15: Yayın tanıtımı çocuklar için önemlidir

- Özellikle düşük sosyo ekonomik düzeydeki bölgelere yayınların ulaştırılması gerekir. Okuma yazması olmayan birçok ailenin olduğu unutulmamalıdır.
- Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarına kendilerine rehberlik edebilecek aile bireyleri olmadığından ya hiç okumadıkları veya her istediklerini okudukları görülmektedir. Okullar bu konuda ve toplum kuruluşları bu konuda ailelere destek olmalıdır. Her semtte çocuklar için kütüphaneler açılmalıdır.

Çocuklar için yararlı olan kitap ve yayınlarn özellikleri:

Şekil 2.16:Yayınlar çocuğun düşünme öğrenme merakına cevap vermelidir.

- Çocuğun en önemli gereksinimi olan sevgi ve güven gereksinimlerini karşılayacak nitelikte olmalıdır.
- Yayınlar çocuğun düşünme ,deneme,inceleme,,öğrenme merakını arttırmalıdır,
- Çocukta toplumsal olaylara karşı ilgi uyandırmalıdır.
- Çocuğu başkalarına yardıma ve başkalarıyla birlikte çalışmaya teşvik etmelidir.
- Çocuğun yaşama bağlanmasına, sağlıklı ilişkiler kurmasına, iyimser olmasına yardımcı olmalıdır.
- Çocuğun, aile, yurt ve milletine bağlılığını pekiştirmelidir.
- Çocuğa dürüstlük, nezaket, gibi, olumlu tutumlar kazandırmalı şiddet, saldırganlık gibi olumsuz davranışlara teşvik etmemelidir.
- Çocuğun Türkçenin zenginliğini, güzelliğini, anlatım gücünü kavramasına olanak vermelidir.
- Yayınlardaki kahramanların özellikleri gereğinden fazla abartılmamalıdır. Özellikle suçlu kişiler çocuklar için cazip hale getirilmemelidir.
- Toplumda da var olan adalet anlayışı hakim olmalı, kötülerin, suçluların cezasını çektiği gösterilmelidir. Aksi taktirde çocuklar için suç işlemek cazip hale getirilmiş olur ve çocuk suça yönelebilir.

Etkinlik: TV bilinçli seyrediliyor mu?

Aşağıda verilen TV yayınları uyarıcı panosunu inceleyiniz.

Yakın çevrenizdeki farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevreye mensup kişilerle görüşme yapınız.

İşaretlerin anlamları konusunda fikirlerini alınız.

Çocukları ve gençler TV izlerken uyarıları dikkate alıp almadıklarını sorunuz.

Araştırma sonuçlarınıza göre toplumun konu ile ilgili bilinç düzeyini tartışınız.

Öğretmen yardımcısı olduğunuzda çocuklarınızı bu konuda uyarınız.

Şekil 17: İzleyici uyarı panosu

Etkinlik : Uyarı İşareti Hazırlama

Çocuklara yönelik , tv yayınları ile ilgili bir uyarıcı pano hazırlayın ve arkadaşlarınızla paylaşın.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ 1.Günümüzde en çok kullanılan iletişim araçlarını araştırınız.	➤ Araştırmanızda kaynak kitaplardan ve internetten yararlanınız.
➤ 2.Yakın çevrenizden iki çocuğu örneklem olarak alınız.	➤ Çocukları farklı sosyo ekonomik ve kültürel çevreden seçmeye dikkat ediniz.
➤ 3.Çocukların en çok hangi iletişim aracını kullandıklarını belirleyiniz.	➤ Ailelerine sorarak, yardım alınız.
➤ 4.İletişim araçlarına bir günde kaç saat zaman ayırdıklarını belirleyiniz.	➤ Sorularınızı önceden belirleyiniz.
➤ 5.Ailelerin bu konuda görüşlerini alınız.	➤ Aileleri dinlerken dikkatlice notlar alınız.
➤ 6.Sonuçlarınızı rapor haline getiriniz.	➤ Raporunuzu hazırlarken temiz ve düzenli çalışınız.
➤ 7.Rapor sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşarak sonuçları değerlendiriniz.	➤ Değerlendirme sırasında farklı görüşleri dinleyiniz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmayı kendiniz ya da arkadaşlarınızla değişerek değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	EVET	HAYIR
1.Günümüzde en çok kullanılan iletişim araçlarını araştırdınız mı?		
2.Yakın çevrenizden iki çocuğu örneklem olarak aldınız mı?		
3.Çocukların en çok hangi iletişim aracını kullandıklarını belirlediniz mi?		
4.İletişim araçlarına bir günde kaç saat zaman ayırdıklarını belirlediniz mi?		
5.Ailelerin bu konuda görüşlerini aldınız mı?		
6.Sonuçlarınızı rapor haline getirdiniz mi?		
7.Rapor sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşarak sonuçları değerlendirdiniz mi?		
TOPLAM		

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda “hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız, öğrenme faaliyetini tekrar ediniz Cevaplarınızın hepsi “evet” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınızı cevap anahtarınızdan kontrol ediniz.

1. Toplumsal sınıf tanımında aşağıdakilerden hangisi belirleyici bir faktör **değildir**?
A) Gelir düzeyi
B) Meslek
C) Irk (Bazı toplumlarda)
D) Cinsiyet
2. Aşağıdakilerden hangisi toplumun ruh sağlığını etkileyen kültürel faktörlerdendir?
A) Gelenekler
B) Örf ve adetler
C) Töreler
D) Hepsi
3. Çocukların doğru yayınları okumaları için aşağıdakilerden hangisi doğru bir tedbir değildir?
A) Okumak yararlıdır ve çocuk kitaplarının hepsi okunabilir.
B) Anne babalar çocuk yayınlarını önce kendileri inceleyip yararlı yayınlaracocuklarını yönlendirmelidir.
C) Kitap sergileri ve fuarlar açılmalıdır.
D) Her eline geçenin okunmaması gerektiği konusunda çocuklar bilinçlendirilmelidir.
4. Aşağıdakilerden hangisi TV ve benzeri iletişim araçlarının yararlarından değildir?
A) Eğlendiricidir
B) Gidilemeyen yerler hakkında bilgi verir.
C) Çocuğu pasifleştirir.
D) Eğiticiidir.
5. Bir gencin büyüklerinin yanında sigara içmesinin ayıplanması veya normal karşılanması aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?
A) Örfler
B) Değer yargıları
C) Töreler
D)Gelenekler

6. Reklamların çocuk üzerindeki zararlı etkileri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- A) Bilinçsiz tüketici olmalarına neden olur.
B) Yetersiz beslenmelerine neden olur.
C) Çocukları oyalayarak hoş vakit geçirmelerini sağlar.
D) Dengesiz beslenmeye yol açar.
7. 1-İlgi yetersizliği 2-Sıkı denetim 3-Suçça yönelme
Yukarıdaki şıklardan hangileri yoksul ailede çocuğun durumunu açıklar?
- A) 1
B) 3,2
C) 2
D) 1,3
8. Toplum üyeleri arasında ortak ve özel bir ruh oluşturan her türlü alışkanlık şeklinde açıklanan kavram hangisidir?
- A) Örfler
B) Törelere
C) Değer yargıları
D) Gelenekler
9. Maddi sıkıntısı olmayan aileler çocuklarını sportif ve sanat faaliyetlerine yönlendirebilirler. Bu durum toplumsal sınıf farklılıklarının hangi etkisi ile ilgilidir?
- A) Toplumsal sınıf farklılıkları çocuğun beden gelişimine etkiler.
B) Toplumsal sınıf farklılıkları çocuğun çevrenin olanaklarından yararlanma derecesini ve özel zevklerini etkiler.
C) Toplumsal sınıf farklılıkları çocuğun değer yargılarını etkiler.
D) Hiçbiri.
10. Aşağıdaki yargı hangi aile ile ilgilidir. Toplumsal sınıf sıralamasının en altında yer alırlar. İş güvenceleri yoktur. Geleceğe dönük plan yapamazlar.
- A) Kalabalık aile.
B) Çekirdek aile
C) Göçmen aile
D) Yoksul aile

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı, cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevaplar verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek ilgili bölümü kontrol ediniz. Cevaplarınız doğru ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazanacağınız bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, toplumumuzda özel sorunları olan çocukları tanıyabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizdeki Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı çocuk yuvalarını ziyaret ediniz, kimsesiz çocuklarla ilgili gözlem yapınız ve bilgiler araştırınız.
- Çalıştırılan çocuklar ve göçmen işçi çocukları hakkında çeşitli kaynaklardan bilgiler toplayınız ve sınıfta paylaşınız. Gazete ve dergiler, kitaplar, kaynak kişilerle görüşme, internet vb. kaynaklardan yararlanabilirsiniz.

3.TOPLUMUMUZDA ÖZEL SORUNLARI OLAN ÇOCUKLAR

Tüm dünyada, tarih boyunca görülen en kalabalık çocuk kuşağının, içinde bulunduğumuz on yıl içinde dünyaya geleceği bildirilmektedir. Bunların 1.5 milyonunun Türkiye'de doğacağı tahmin edilmektedir. Bu çocukların bir bölümü, yoksulluk, aşırı kalabalık, fiziksel, ekonomik, cinsel ya da duygusal istismar gibi etkenler nedeniyle aileleri ile sorun yaşayabilecek. Koşullara uyum sağlamak için gösterilecek çabalara karşın; bu çocukların önemli bir bölümünün Türkiye'deki kentlerin sokaklarında yaşayan ve çalışan çocukların saflarına katılması beklenmektedir.

1.3.Korunmaya Muhtaç Çocuklar

Tüm bilimsel veriler ve araştırmalar çocuğun en uygun yetişme ortamının aile yanı olduğunu, ailenin çocuğun psiko-sosyal gelişiminde çok önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Ancak her çocuk öz aile ortamında büyüme şansına sahip değildir. KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR olarak nitelendirilen bu çocuklarımız 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kanunu çerçevesinde ilgili mahkeme tarafından haklarında korunma kararı alınan beden, ruh, ahlak gelişimleri tehlikede olup;

- 1- Ana veya babasız veya her ikisi de olmayan,
- 2- Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,
- 3- Ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen,

4-Ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklarımızdır.

1.3.1.Kimsesiz çocuklar

- Çeşitli nedenlerle öz anne ve babası ile birlikte yaşama hakkından yoksun kalan,
- Herkesin acıdığı; ama kimsenin sahip çıkmadığı,
- Sevgi açlığı çeken; ancak bunu dile getiremeyen,
- İnsan haklarından en çok yararlanması gereken; ama en az payı alan,
- En kötü beslenen, en az eğitim alan, en çok sömürülen,
- Dilencilığe, ucuz işçiliğe ve suça itilen çocuklardır.

Resim3.1: Kimsesiz çocuklar

Kimsesiz çocukların yaşamdaki durumları:

- Bir bölümü yakın akrabalarının yanında bakılırlar. Ancak genellikle bir sığıntı gibidirler, horlanırlar, karın tokluğuna çalışırlar. Sevgiden yoksundurlar.
- Bir bölümü sokağa atılırlar. Bu grup cinsel sömürünün, insan ticaretinin, suç çetelerinin eline düşerler.
- Bir bölümü devlet koruması altına alınır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme kurumuna bağlı çocuk yuvalarında bakılırlar. Bu çocukların koşullarının da iyi olduğu söylenemez. Uzman olmayan bilinçsiz kişilerin sevgiden uzak yanlış davranışları yüzünden çeşitli ruhsal problemleri olduğu gözlenir.
- Devlet korumasındaki çocukların bir kısmı evlatlık verilebilir. Bir kısmı koruyucu aile uygulamasından yararlanır. Diğer çocuklar 18 yaşına kadar kurumda bakılır sonra kurumdan ayrılırlar.

Kimsesiz çocukların genel özellikleri:

- En önemli gereksinimleri olan sevgiden yoksun büyürler,
- Beden gelişimleri geridir. Boyları, ağırlıkları yaşlarından geridedir,
- Sık hastalanırlar ve zor iyileşirler, bu çocukların ölüm oranı ülke ortalamasının üzerindedir,
- Genellikle donuk bakışlı, çevresine ilgisiz, parmak emen, yerinde sallanan, ya hiç ağlamayan ya da çok ağlayan çocuklardır.

Etkinlik: Kimsesiz çocukların yaşam içindeki durumlarını yazma ve söyleme

Etkinliği tamamladıktan sonra yazdıklarınızı sınıfta okuyunuz. Arkadaşlarınızdan eksikler varsa tamamlayınız. Sınırlı bir süre koyup en fazla durum yazan arkadaşınızı seçebilirsiniz.

“BEN KİMSESİZ BİR ÇOCUĞUM”

Benim yaşamdaki durumumla ilgili bildiklerini yazar mısınız?

1.3.2.Sokak Çocukları ve Çalıştırılan Çocuklar

Sokakta yaşayan çocuk, bir yetişkinin korumasından, yol göstericiliğinden yoksun olan, sokağı gerçek evi haline getirmiş çocuktur. Sokağı mesken edinen; yani geceleri ya da bazı geceler evine dönmeyen, aile, koruması ve desteğinden bütünüyle ya da büyük ölçüde yoksun olan sokak çocukları, çoğu zaman, yine sokakta yaşayan çocuklarla bir grup oluşturmaktadırlar. Bunlar sevgi, güven, korunma, ait olma ve benzeri gereksinimlerini bu gruplarla karşılamaya çalışmaktadırlar.

Sokak çocuklarının bazıları kimsesiz çocuklardır. Diğerleri ise içinde buldukları ailelerin niteliğinden dolayı sokakta olan çocuklardır. BM(Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çerçevesinde özel koruma önlemlerine muhtaç çocuklar kategorisinde değerlendirilmektedir.(UNİCEF)

Ülkemizde sokak çocuklarının ve çalıştırılan çocukların durumu

- Türkiye’de kentlerin sokaklarında yaşayan ve/veya çalışan çocuk sayısı son dönemde gözle görülür biçimde artmıştır.
- Pek çok çocuk anne-babaları tarafından sokakta çalışıp aile geçimine destek vermeye zorlanmaktadır.
- İstismar eden ailelerden gelen çocukların bazıları kurtuluşu sokaklarda aramaktadırlar.
- Birçok zaman okula gidemeyen, gitse bile ev ödevlerini yapacak zamanı bulamayan bu çocukların birçoğu eğitim sisteminin dışında kalmakta, bu da vasıflı işler için gerekli olan ilköğretim diplomalarını alma şanslarını sınırlamaktadır.
- Çocukların çoğu sokaktayken kötü muameleye, fiziksel ve cinsel istismara, hastalıklara ve yetersiz beslenmeye maruz kalmakta, madde bağımlısı haline gelmektedir.

İSTANBUL SOKAKLARINDA YAŞAYAN ÇOCUKLAR

Tespit edilebildiği kadarıyla 2 bin 196 çocuk sokakta yaşıyor. Bunlardan bin 449'u ailesinin yanına gönderildi. 225 çocuk ise sosyal hizmet kuruluşlarından yardım alıyor. 2 bin 196 çocuktan 274'ü suça karıştı. 27'si askere gitti. 9 çocuk UMATEM'de, 21 çocuk İSLEM'de kalıyor. 10 çocuk özel iş yerlerinde çalışıyor. 1 çocuk Anadolu Meslek Lisesi'ne, 1 çocuk Bursa Yatılı Güzel Sanatlar Bölümüne, bir diğeri de Tiyatro Bölümü'ne gönderildi. 4 çocuk lisede okuyor. 2 çocuk da devlet parasız yatılıyı kazandı. 12 çocuk ise hayatını kaybetti. Bugüne kadar 568 aile hakkında çocuğunu çalıştırdığı için dava açıldı.

Resim 3.2:Sokak çocukları

Toplumumuzda çocukların sokakta yaşama ve çalıştırılma nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Eğitimsizlik
- Anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarında yapmış oldukları hatalar (Aşırı baskıcı sevgisiz yaklaşımlar, aile içi şiddet vb.)
- Sokağın baskıcı aile ortamından daha özgür ve rahat olması
- Boşanma, ölüm gibi nedenlerle ailenin parçalanmış olması
- Köyden kente göçler
- Yoksulluk

- Sosyal destek sistemlerinin zayıflığı
- Koruyucu ve önleyici sosyal hizmetlerin yetersiz oluşu,
- Yasaların yeterince ve etkin olarak uygulanamamasıdır.

Resim 3.3:Sokak çocukları suça yönelebilirler

Sokak Çocukları ve Çalıştırılan çocuklar İçin Alınan Önlemler (UNİCEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Acil Yardım Fonu)Türkiye Eylem Planı)

- Sokak çocuklarına güvenli bir ortam sağlanması ve toplumla yeniden bütünleşmelerine yardımcı olacak becerilerin geliştirilmesi
- Cinsel istismara maruz kalanlar, uçucu madde bağımlısı olanlar, sokaklarda çeşitli işler yapanlar, evlerinden kaçanlar ya da sokağa itilenler gibi farklı gereksinimleri olan çocuklar için güvenli ve destekleyici ortamlar sağlanması,
- Çocukların sokakta yaşamalarına ve/veya çalışmalarına yol açan temel nedenlere karşı alınacak önlemlerin desteklenmesi
- Kaynakları harekete geçirmek, sokak çocukların eğitim ve öğretim gereksinimlerini karşılamak üzere hükümet kuruluşları ile birlikte özel sektör ve kamu sektörü ile ortak çalışmalar geliştirilmesi
- Polis, jandarma, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, vb. bu konumdaki çocuklarla ilgili görevler yapan kişilere yönelik eğitim çalışmaları düzenlenmesi ve bu çalışmaların desteklenmesidir (www.unicef.org.turkey).

Etkinlik: Sınıfınızdan 5 gönüllü öğrenci seçiniz.

Kendinizi UNİCEF eylem planında görevli olarak düşününüz.

Eylem planından birer madde seçiniz.

Seçtiğiniz madde ile ilgili kendi eylem planınızı oluşturunuz.

- **Örneğin:**”Ben çocukların sokakta yaşamalarına ve/veya çalışmalarına yol açan temel nedenlere karşı alınacak önlemleri destekliyorum.Bunun için.....
.....
.....yapacağım.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ülkemizde uygulayıcısı ve koordinatörlüğü Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 19. Maddesi'nde; Sözleşmeye taraf Devletler, çocuklara yönelik şiddet, suistimal, ihmal ve kötü muameleye karşı çocukların korunması için yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar, hükmüne yer verilmiştir. Bu çerçevede ailesi tarafından ihmal, şiddet ya da suistimale maruz kalan çocukları korumak için gerekli yasal ve idari önlemleri almak yasal bir zorunluluktur.

Ülkemizde devlet tarafından sokakta yaşayan/ çalıştırılan çocukların korunması ve rehabilitasyonuna yönelik çeşitli programlar hazırlanmıştır. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından “Sokakta Yaşayan/Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli” geliştirilmiştir (Başbakanlık Genelgesi 25 Mart 2005 tarihli Resmi Gazete.).

Sokakta Yaşayan/Çalıştırılan Çocuklara Yönelik Hizmet Modelinde Yer Alan Hizmetler

- UMATEM' (Uçucu Madde Araştırma ve Tedavi Merkezleri, açılması sağlanmıştır.)

Resim.3.4: Umatem merkezi

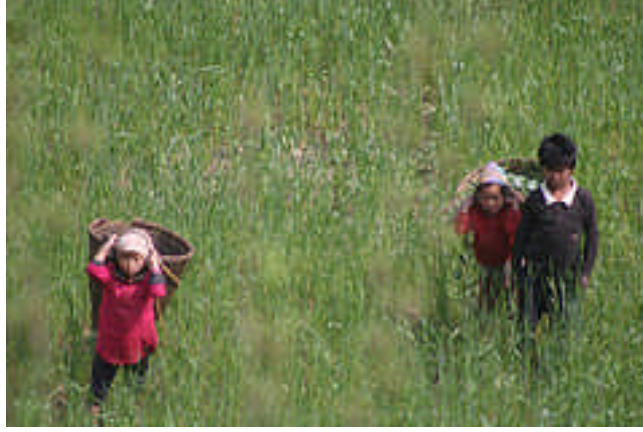
- MATEM (Çocuk Ergen Madde Tedavi Merkezi) açılması sağlanmıştır.
- Uğraşı terapisiyle sokakta yaşayan madde bağımlısı çocukların rehabilitasyonu projesi gerçekleştirilmektedir.
- Çocuk ve gençlik merkezleri açılması ve yaygınlaştırılması çalışmaları yürütülmektedir.
- Aileye dönüş ve aile yanında destek projesi (Ayni ve Nakdi yardım) gerçekleştirilmektedir.

Resim 3.5:İstanbul meslek edindirme merkezlerindeki isokak çocuklarının maç turnuvası

1.3.3.İşçi Çocuklar

Sokakta çalışan çocukların yanı sıra aileleri tarafından çırak olarak çeşitli iş yerlerinde ağır koşullarda çalışan çocukların sayısı ülkemizde oldukça fazladır. Bunların büyük bir çoğunluğu da kırsal kesimde tarım alanında çalışmaktadır.

Resim 3.6: Kırsal kesimdeki tarım işçisi çocuklar

Çocukluk Çağında İşçi Olarak Çalışmanın Çocuğun Gelişimine Etkileri:

- Yapılan araştırmalar, çalışma yaşamı ve ortamının, çocukların normal büyüme ve gelişmelerini olumsuz etkilediğini göstermiştir.
- Çalışma koşullarının işçi çocukların bedenlerinde değişime ve sapmalara yol açtığı görülmektedir (Özellikle işçi çocukların aşırı fiziksel yüklenmeye maruz kalmalarından, hep aynı pozisyonda çalışmalarında havasız tozlu, vb. ortamlarda bulunmalarından dolayı).
- Ağırlık ve boy uzunluklarının yaşitlarının gerisinde olduğu gözlenmiştir. Özellikle kemik gelişimlerinde gerilik görülebilmektedir.
- Bu çocukların aile denetiminden uzak olması nedeniyle zararlı alışkanlıklara erken yaşlarda başladıkları görülmektedir.
- Düzensiz beslenme, sık hastalanmalarına ve geç iyileşmelerine yol açabilmektedir.
- İş kazalarına uğrayıp sakat kalabildikleri görülmektedir.
- Çocukluk ve gençliklerini yaşayamadıkları ve ruhsal yönden ezik oldukları, bazılarının, kadercı kabadayı, asi, içe kapanık oldukları görülmektedir.

Resim 3.7:Çalıştırılan Çocukların gelişimleri geridir.

15-16 yaş grubu 110 erkek ve 76 kız çalışan kız çocuk üzerinde yapılan araştırmaya göre çocukların yaştlarından daha zayıf ve kısa oldukları,%62 sinin 12 saat çalıştıkları, öğünlerinin düzensiz olduğu,%49 unun kahvaltı yapmadığı,tok tuttuğu için ekmek,pilav ve makarna gibi yiyecekleri tükettikleri ortaya çıkmıştır.

Resim.3.8: Çalışan çocuk

Her çocuğun mutlaka orta öğrenimi tamamlama gibi bir kapasitesi olmayabilir. Başarısız çocuklar ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleki eğitime ve çıraklık eğitim merkezlerine yönlendirilmektedir. Bu çocukların hakları Mesleki Eğitim Kanunu, İş Yasası gibi yasalarla korunmaktadır. Ancak uygulamalarda aksaklıklar olduğu ve işçi çocukların haklarından çoğu zaman yararlanamadıkları da görülmektedir.

Resim 3.9: İnşaat işçisi çocuklar

1.3.4.Göçmen İşçi Çocukları

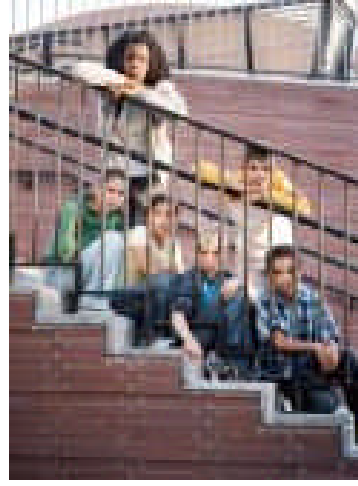
1950’li yıllardan bu yana başta Almanya olmak üzere Avrupa’nın birçok ülkesinde göçmen Türk işçi çocukları bulunmaktadır. Bu çocuklar hem ülkemiz hem de buldukları ülke açısından toplumsal bir sorun haline gelmişlerdir.

Yurt dışına çalışmak üzere giden işçilerin çocuklarının durumunu şöyle gruplandırabiliriz:

- Yurt dışında doğan çocuklar
- Yurtda anneleriyle kalıp, yılda ancak bir ay bir araya gelebilen çocuklar
- Anne, babaları yurt dışında olup aile büyükleriyle kalan çocuklar
- Sonradan yurt dışına götürülen çocuklar
- Yurtda kesin dönüş yapan çocuklar

Resim 3.10: Göçmen işçi çocukları

Resim 3.11: Göçmen işçi çocukları

Göçmen işçi çocuklarının karşılaştıkları sorunlar

➤ KİMLİK BUNALIMI

Küçük yaşlarda yurt dışına giden çocuklar kendi dil, din ve kültürlerini özümlemeden bir başka dil, din ve kültür modeliyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu çocukların büyüdüğü yabancı ülke dillerini çok iyi bilmeleri ülkeyi çok iyi tanımalarına rağmen, ülke vatandaşları tarafından benimsenmediklerinin de farkında oldukları görülmektedir.

Yapılan araştırmalarda göçmen işçi çocuklarının buldukları ülke tarafından yabancı olarak görüldüklerini ancak kendi ülkelerinde de kendilerini yabancı gibi hissettikleri ifade edilmektedir. Bu çocuklar ne tam bir Avrupalı ne de tam bir Türk olarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu durum, çocukların yaşadıkları kimlik bunalımının bir göstergesidir.

➤ KÜLTÜR ÇATIŞMASI

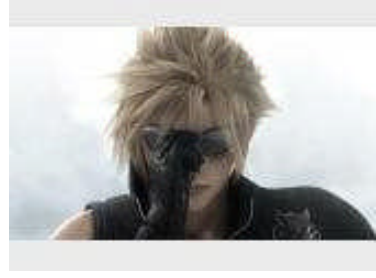
Yaşadıkları ülke kültürünü benimsemiş olan çocukların gerek yurda döndüklerinde gerekse yaşadıkları ülkede aileleriyle kültür çatışması yaşadıkları görülmektedir. Örn:Türk kültürünü sürdürme çabasında olan bir ailenin ,kızlarının erkek arkadaş edinmesine karşı çıkmaları o ülkede büyümüş olan kız çocuğuna anlamsız gelmekte ve aile içinde kopmalara ve çatışmalara neden olabilmektedir.

Herkesin eşini kendi seçtiği bir ülkede büyüyen genç, ailesinin seçtiği biriyle evlenmeyi reddedebilir, bu durum ona anlamsız gelebilir.

Yabancı ülke toplumunun kültür kalıplarıyla büyüyen bir çocuk ,kendi ülkesinin bilmediği ve özümsemediği kültür kalıbına girmekte güçlük çekebilir.Bir insan için iki kültürü birden özümsemek de mümkün olmayacağı düşünüldüğünde kültür çatışmasının yoğun bir şekilde yaşandığı ortaya çıkmaktadır.

Resim 3.12:Kültür çatışması,kimlik bunalımı

Resim 3.13 :Kültür çatışması

➤ **İlgi ve Sevgi Yetersizliği**

Göçmen işçi ailelerde en önemli göç sebebi olan ekonomik nedenlerle hem anne hem babanın çalıştığı görülmektedir. Yoruç iş koşullarından çoğu zaman çocuklarına vakit ayıramamakta ve onlarla ilgilenememektedirler. Ailelerin kendileri de uyum sorunu yaşamakta yurt özlemi çekmekte, bunlar da çocukların ruh hallerine yansiyabilmektedir.

Ailelerin ilgi ve sevgi yetersizliğinin yanı sıra eğitim yetersizliği çocukların okul başarılarını da olumsuz etkilemekte ve çocukların başarısız olmasına neden olabilmektedir. Okulu yarıda bırakanlar zararlı alışkanlıklara veya suça yönelebilmektedirler. Okula devam edebilenler ise genellikle meslek okullarında öğrenimlerini tamamlayabilmektedir.

Etkinlik 4:Onlar da bizim çocuklarımız (Toplumumuzda özel sorunları olan çocuklarımızı tanıyalım)

Toplumumuzda özel sorunları olan çocukları gruplandırınız.
Sınıfınızda gönüllü gruplar oluşturunuz.
Kimsesiz çocuklar araştırma grubu oluşturunuz.
Sokak çocukları araştırma grubu oluşturunuz.
Çalıştırılan ve işçi çocuklar araştırma grubu oluşturunuz.
Göçmen işçi çocukları araştırma grubu oluşturunuz.
Tüm gruplarla ilgili yazılı ve görsel bilgiler toplayınız.
Araştırmanızı sınıfınızda sununuz.
Diğer çocuk gelişimi şubeleriyle iş birliği yaparak ve öğretmenlerinizin rehberliği ile okulunuzdaki diğer alan öğrencilerine ve öğretmenlerinize bir sunum hazırlayabilirsiniz
Elde ettiğiniz dökümanlardan okulunuzda bir pano oluşturunuz.
Çocuk gelişimi ve eğitimi alan öğrencileri olarak bu çocuklar için neler yapabileceğinizi tartışınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ 1.Toplumumuzda özel sorunları olan çocukları araştırınız.	➤ Öğrenme faaliyetinden, kaynak kitaplardan, internetten yararlanabilirsiniz.
➤ 2.Yakın çevrenizdeki SHÇEK'ye bağlı bir çocuk yuvasına gezi planlayınız.	➤ Önceden randevu alınız.
➤ 3.Gözlemlemek üzere bir kimsesiz çocuk seçiniz.	➤ Çocuk hakkında yetkililerden bilgi alabilirsiniz (Adı, yaşı, genel durumu vb).
➤ 4.Seçtiğiniz çocuğun özelliklerini, davranışlarını gözlemleyiniz.	➤ Düzenli ve dikkatli çalışınız. Gözlem esnasında ortamın doğallığını bozmadan notlar alabilirsiniz.
➤ 5.Notlarınızı düzenleyerek raporlaştırınız.	➤ Tepegözle sunu yapabilirsiniz.
➤ 6.Arkadaşlarınızın gözlemlerini dinleyiniz.	➤ Farklılıkları not ediniz, tartışınız.
➤ 7.Çocuk gelişimi ve eğitimi alan öğrencisi olarak bu çocuklar için neler yapabileceğinizi tartışınız.	➤ SHÇEK'ye bağlı kuruluşlarda çalışma imkânlarınızı araştırınız.

KONTROL LİSTESİ

	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	EVET	HAYIR
1	Toplumumuzda özel sorunları olan çocukları araştırdınız mı?		
2	Yakın çevrenizdeki SHÇEK'ye bağlı bir çocuk yuvasına gezi planladınız mı?		
3	Gözlemek üzere bir kimsesiz çocuk seçtiniz mi?		
4	Seçtiğiniz çocuğun özelliklerini,davranışlarını dikkatle gözlemlediniz mi?		
5	Notlarınızı düzenleyerek raporlaştırdınız mı?		
6	Arkadaşlarınızın gözlemlerini dinlediniz mi?		
7	Çocuk gelişimi ve eğitimi alan öğrencisi olarak bu çocuklar için neler yapabileceğinizi tartıştınız mı?		
	TOPLAM		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda “hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız, öğrenme faaliyetini tekrar ediniz cevaplarınızın hepsi “evet” ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak, doğru seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınızı cevap anahtarınızdan kontrol ediniz.

- Aşağıdakilerden hangisi çocukların sokakta yaşama nedenlerindedir?
A) Ailelerinin parçalanmış olması
B) Yoksulluk
C) Sosyal destek sisteminin zayıflığı
D) Hepsi
- Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde sokak çocuklarının durumunu yansıtmaz?
A) Sokak çocuklarının sayısı gün geçtikçe azalmaktadır.
B) İlköğretim diploması alma şansları sınırlıdır .
C) Çoğu zaman kötü muamelelere maruz kalırlar.
D) Yetersiz beslenme ve kötü koşullar hastalanmalarına neden olmaktadır.
- Aşağıdakilerden hangisi kimsesiz çocukların özelliklerinden değildir?
A) Donuk bakışlıdırlar.
B) Çevrelerine karşı çok ilgilidirler.
C) Bedensel gelişimleri geridir.
D) Yerlerinde sallanma davranışları vardır.
- Aşağıdakilerden hangisi sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocuklar için geliştirilen projelerdendir?
A) Uçucu madde araştırma ve tedavi merkezleri açılması
B) Aileye dönüş ve aile yanında destek projesi
C) Çocuk ve Gençlik merkezleri açılması ve yaygınlaştırılması
D) Hepsi
- 1-Ağır kaldırma
2-Düzenli beslenme
3-Uzun süre aynı pozisyonda durma
Yukarıdaki şıklardan hangisi veya hangileri işçi çocukların bedenlerinde sapmalara yol açar?
A) 3
B) 2
C) 2,3
D)1,3

6. Göçmen işçi çocuklarını kendilerini ne Türk gibi ne de Avrupalı gibi hissetmemeleri hangi sorunu ifade etmektedir?
- A) Kültür çatışması
B) Kimlik bunalımı
C) İlgisizliği
D) Sevgisizliği
7. Türk kültürünü sürdürme çabasında olan bir ailenin kız çocuğunun erkek arkadaş edinmesine karşı çıkması, göçmen işçi çocuklarının hangi sorunu ile ilgilidir?
- A) Kültür çatışması
B) Kimlik bunalımı
C) Ergenlik bunalımı
D) İlgisizliği
8. Aşağıdakilerden hangisi çalışan işçi çocuklar için doğru bir ifadedir?
- A) Bu çocukların haklarını koruyan bir kanun yoktur.
B) Tüm çocuklar orta öğrenimlerini tamamlayabilecek kapasitededir.
C) Bu çocuklar Mesleki Eğitim ve İş Yasası gibi yasalarla korunmaktadır.
D) Beden gelişimleri çalışma şartlarından olumsuz etkilenmez.
9. Öz anne ve babalarıyla yaşama hakkından yoksundurlar.
Bir bölümü yakın akrabaları tarafından bakılırlar.
Dilenciliğe, ucuz işçiliğe ve suçta itilen çocuklardır.
- Yukarıdaki özellikler toplumumuzda özel sorunları olan hangi çocukları anlatmaktadır?
- A) Göçmen işçi çocukları
B) Sokak çocukları
C) Kimsesiz çocuklar
D) İşçi çocuklar
10. Aşağıdaki ifadelerden hangisi sokak çocukları ile ilgilidir?
- A) Sevgi ve güven gereksinimlerini sokaktaki diğer çocuklardan karşılarlar.
B) Zaman zaman evlerine dönseler de çoğunlukla sokakta kalırlar.
C) Sokağı mesken haline getirmişlerdir.
D) Hepsi.

MODÜL DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdakilerden hangisi köyden kente göçün en önemli nedenlerinden **değildir**?
A) Kent yaşamına duyulan özlem
B) Sanayileşme
C) İnsan gücüne ihtiyacın azalması
D) Ekonomik nedenler
2. UNİCEF iş birliği ile yürütülmekte olan kampanya hangisidir?
A) Aile planlaması
B) Anne çocuk sağlığı
C) Haydi kızlar okula
D) Hiçbiri
3. Aşağıdakilerden hangisi toplumsal değişim sürecinde eğitim öğretim alanındaki çalışmalardan değildir?
A) Eğitim araçlarının zenginleştirilmesi
B) Çocuk mahkemelerinin kurulması
C) Araştırmaya dayalı eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi
D) İlköğretimin sekiz yıla çıkarılması
4. Aşağıdaki hangisi iletişim araçlarının çocuklar üzerindeki zararlı etkilerini ifade eder?
A) Kahramanların olumsuz örnek oluşturabilmesi
B) Çocukları bilinçsiz tüketiciliğe sevk etmesi
C) Çocuk ilişkilerinde şiddete neden olması
D) Hepsi
5. Aşağıdakilerden hangisi çocuklar için yararlı olan yayınların özelliklerinden değildir?
A) Kötülerin kazandığının vurgulanması
B) Çocukların sevgi ve güven gereksinimlerinin karşılanması
C) Çocuklarda toplumsal olaylara ilgi uyandırması
D) Suçlu kişilerin cazip hale getirilmemesi
6. Korunmaya muhtaç çocuklar hangi kurumun sorumluluğundadır?
A) SHÇEK(Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu)
B) MEB(Milli Eğitim Bakanlığı)
C) AÇEV(Anne Çocuk Eğitim Vakfı)
D) Adalet bakanlığı
7. Aşağıdakilerden hangisi sokak çocukları için UNİCEF Türkiye eylem planında yer almamaktadır?
A) Çocuklarla ilgili kişilere eğitim çalışmaları düzenlenmesi
B) Çocuklara para verilerek mutlu olmalarının sağlanması
C) Çocukların beceri kazanmalarına yönelik çalışmalar yapılması
D) Çocuklara güvenli ve destekleyici ortamların hazırlanması

8. “UMATEM” nedir?
A) Uğraşı terapisiyle madde bağımlıları eğitim merkezi
B) Çocuk ve gençlik merkezi
C) Uçucu madde araştırma ve tedavi merkezi
D) Ulusal madde bağımlıları eğitim merkezi
9. 1-Yurt içinde doğan çocuklardır.
2-Yurt dışında tahsil yapan çocuklardır.
3-Anne babaları yurt dışında olup aile büyükleriyle kalan çocuklardır.
4-Yurt içinde doğup sonradan yurt dışına ailelerinin yanına götürülen çocuklardır.
- Yukarıdaki şıklardan hangisi veya hangileri göçmen işçi çocuklarının durumunu en iyi anlatmaktadır?
A)1,2
B)2,3
C)1,4
D)3,4
10. Aşağıdakilerden hangisi toplumda çocuğun ruh sağlığını etkiler?
A) Toplumsal sınıf farklılıkları
B) Gelenek ve görenekler
C) İletişim araçları
D) Hepsi

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı, cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevaplar verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek ilgili bölümü kontrol ediniz.

Öğrenme faaliyetleri ve ölçme değerlendirme bölümünde istenen çalışmalarını başarıyla tamamladıysanız öğretmeninizle iletişim kurarak diğer modüle geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1 CEVAP ANAHTARI

1	B
2	C
3	D
4	D
5	A
6	B
7	D
8	C
9	D
10	B

ÖĞRENME FAALİYETİ -2 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	A
4	C
5	B
6	C
7	D
8	D
9	B
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ -3 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	A
3	B
4	D
5	D
6	B
7	A
8	C
9	C
10	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	A
2	C
3	B
4	D
5	A
6	A
7	B
8	C
9	D
10	D

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Oktay AYLAK, Özgül Polat UNUTKAN, **Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular**, İstanbul, 2005.
- ŞENOL Selahattin, **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı**, Ankara, 2006.
- TEZCAN Mahmut, **Çocuk Sosyolojisi**, Ankara, 2005.
- YAVUZER Haluk, **Çocuk ve Suç**, İstanbul, 2001.
- YÖRÜKOĞLU Atalay, **Değişen toplumda Aile ve Çocuk**, İstanbul, 2000.
- www.acev.org.
- www.basbakanlik.gov.tr
- www.bianet.org/php
- www.istanbul.edu.tr
- www.rehberlik.com.
- www.unisef.org/turkey
- www.spf.boun.edu.tr.
- www.shcek.gov.tr
- www.meb.gov.tr
- www.kenthaber.com.tr
- www.istanbul.gov.tr
- www.psikoloji.gen.tr
- www.ibb.gov.tr
- www.haber.mynet.com.

KAYNAKÇA

- ÇAYBOYLU İrfan, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, **2001 Yılı Aile Raporu**. Ankara, 2001
- KIRKINCIOĞLU Meliha, **Çocuk Ruh Sağlığı**, İstanbul, 1999.
- OKTAY AYLAY, Özgül Polat Unutkan, **Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular**, İstanbul, 2005.
- ŞENOL Selahattin, **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı**, Ankara 2006
- TEZCAN Mahmut, **Çocuk Sosyolojisi**, Ankara, 2005
- T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, **Aile Yazıları 2 Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme**, Ankara, 1991
- T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Aile Yazıları 3, **Birey, Kişilik ve Toplum**, Ankara, 1993
- YAVUZER Haluk, **Çocuk ve Suç**, İstanbul 2001
- YILMAZ Hasan, **Öğretmenim Lütfen Bu Kitabı Okur musun?** Çizgi Yayınları, Konya, 2002
- YÖRÜKOĞLU Atalay, **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**, İstanbul 2000
- www.basbakanlik.gov.tr
- www.bianet.org/php
- www.istanbul.edu.tr
- www.rehberlik.com..
- www.unisef.org./turkey
- www.spf.boun.edu.tr.
- www.shcek.gov.tr
- www.meb.gov.tr
- www.kenthaber.com.tr
- www.istanbul.gov.tr
- www.psikoloji.gen.tr
- www.ibb.gov.tr
- www.haber.mynet.com.
- www.biltek.tubitak.gov.tr